

فصلنامه‌ی اقتصاد مقداری (بررسی‌های اقتصادی سابق)

صفحه ی اصلی وب سایت مجله: www.jqe.scu.ac.ir

شاپا الکترونیکی: ۴۲۷۱-۲۷۱۷

شاپا چاپی: ۵۸۵۰-۲۰۰۸

دانشگاه شهید چمران اهواز

اثر تغییرات ساختاری بر رشد اقتصاد منطقه‌ای: رهیافت پانل فضایی

رمضان حسین‌زاده*^{id}، امیر دادرسی مقدم** و معصومه قرنجیک***

** استادیار اقتصاد، دانشکده ی اقتصاد و مدیریت، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران. (نویسنده مسئول).

ایمیل: ra.hosseinzadeh@eco.usb.ac.ir

[0000-0003-4451-5260](https://orcid.org/0000-0003-4451-5260)^{id}

** استادیار اقتصاد کشاورزی، دانشکده ی اقتصاد و مدیریت، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

ایمیل: amdadras@gmail.com

آدرس پستی: زاهدان، بلوار دانشگاه، سازمان مرکزی دانشگاه سیستان و بلوچستان - کد پستی: ۹۸۱۶۷-۴۵۸۴۵

*** دانشجوی دکتری اقتصاد، دانشکده ی اقتصاد و مدیریت، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران.

ایمیل: ma.gharanjik@yahoo.com

اطلاعات مقاله	طبقه‌بندی JEL	واژگان کلیدی
تاریخ دریافت: ۲۰ آبان ۱۳۹۸ تاریخ بازنگری: ۱۰ فروردین ۱۳۹۹ تاریخ پذیرش: ۳۱ شهریور ۱۳۹۹ انتشار آنلاین از تاریخ ۳۱ شهریور ۱۳۹۹	R15, R11, O41	رشد منطقه‌ای، اثرات سرریزی، اقتصادسنجی فضایی

قدردانی: از تمامی افراد و موسساتی که در انجام این تحقیق مولف را مساعدت نمودند، قدردانی می‌شود.

تضاد منافع: نویسندگان هیچ تضاد منافع را اعلام نمی‌کنند.

منابع مالی: نویسندگان هیچگونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

ارجاع به مقاله:

حسین‌زاده، رمضان، دادرسی مقدم، امیر و قرنجیک، معصومه. (۱۴۰۰). اثر تغییرات ساختاری بر رشد اقتصاد منطقه‌ای: رهیافت پانل فضایی، فصلنامه‌ی اقتصاد مقداری (بررسی‌های اقتصادی سابق)، ۱۸(۱)، ۵۱-۶۲.

[10.22055/jqe.2020.31664.2175](https://doi.org/10.22055/jqe.2020.31664.2175)

چکیده گسترده

معرفی:

یکی از عوامل اثرگذار بر رشد اقتصادی در کنار عوامل سنتی تولید مانند نیروی کار و سرمایه، تغییرات ساختاری در اقتصاد می‌باشد. تغییر ساختاری یک فرایند اقتصادی گسترده‌تری است که تغییرات در ساختار تولید و اشتغال در درون بخش‌ها و بین بخش‌های اقتصاد را شامل می‌شود. همچنین ظهور فعالیت‌ها و بخش‌های جدید در اقتصاد و از بین رفتن فعالیت‌ها و بخش‌های قدیمی از دیگر شاخصه‌های تغییرات ساختاری در اقتصاد می‌باشد. بر اساس دیدگاه ساختار مناسب اقتصاد، کشورها و مناطقی که ساختار تولید متناسب با پتانسیل‌های منطقه‌ای و ملی داشته باشند، می‌توانند رشد سریعتری در اقتصاد را تجربه کنند و کشورهایی که از این ساختار مناسب دور شوند، دارای رشد اقتصادی کمتری خواهند بود. از این رو، بررسی اثر تغییرات ساختاری بر متغیرهای کلان اقتصاد و به دنبال آن شناسایی عوامل موثر بر تغییرات ساختاری می‌تواند زمینه مناسبی را در راستای سیاستگذاری برای برداشتن موانع تغییرات ساختاری و به دنبال آن دستیابی به رشد و توسعه بیشتر در اقتصاد فراهم نماید. رشد و توسعه اقتصادی در یک منطقه می‌تواند هم تحت تاثیر ویژگی‌های خاص درون منطقه (اثرات مستقیم و درون منطقه‌ای) و هم تحت تاثیر ویژگی‌های مناطق اطراف آن منطقه (اثرات سرریزی و بین منطقه‌ای) باشد. در نظر نگرفتن ارتباطات بین منطقه‌ای و اثرات سرریزی بین منطقه‌ای متغیرها می‌تواند موجب تورش نتایج حاصل از مدل شود.

متدولوژی:

یکی از مدل‌هایی که قادر به در نظر گرفتن ارتباطات بین منطقه‌ای و در نظر گرفتن اثرات سرریزی و غیرمستقیم متغیرها می‌باشد، مدل اقتصادسنجی فضایی می‌باشد. از این رو، هدف این مطالعه بررسی اثر مستقیم و سرریزی تغییرات ساختاری بر رشد اقتصادی در ۲۸ استان کشور در دوره ۱۳۸۴-۱۳۹۴ با استفاده از الگوی اقتصادسنجی فضایی می‌باشد. ویژگی مهم این مطالعه نسبت به مطالعات پیشین در حوزه اثرگذاری تغییرات ساختاری، استفاده از مدل اقتصادسنجی فضایی برای بررسی اثرات مستقیم و سرریزی این متغیر بر رشد اقتصادی در استان‌های مختلف کشور می‌باشد که در مطالعات پیشین این امر در نظر گرفته نشده است. اطلاعات تولید بخش‌های مختلف اقتصادی برای محاسبه شاخص تغییرات ساختاری و تولید ناخالص داخلی در ۲۸ استان کشور به عنوان پایه‌های آماری استفاده شده است. همچنین از دو متغیر مخارج دولتی و جمعیت فعال استان‌ها به عنوان متغیرهای کنترلی استفاده شد. در نهایت، مدل دوربین فضایی (SDM) و نرم افزار استاتا ۱۴ برای تخمین مدل مورد استفاده قرار گرفت.

یافته‌ها:

نتایج حاصل از تخمین مدل نشان داده است که تغییرات ساختاری بصورت مستقیم و غیرمستقیم بر تولید مناطق تاثیر منفی و معنادار داشته است. این امر نشان می‌دهد که تغییرات ساختاری صورت گرفته منطبق با الگوی رشد منطقه‌ای نبوده است. همچنین متغیرهای مخارج دولتی در منطقه و جمعیت فعال منطقه نیز دارای اثر مستقیم مثبت و معنادار بر رشد اقتصاد منطقه‌ای بودند.

نتیجه:

بر اساس نتایج تحقیق می‌توان نتیجه گرفت که ساختار اقتصادی در استان‌های مختلف کشور بایستی در راستای انطباق با مزیت‌های منطقه‌ای تغییر یابد. همچنین مخارج دولتی بایستی متناسب با پتانسیل‌های منطقه‌ای افزایش یابد.

Reference

- Aboonori, E., Farahati, M. (2016). The structure of production and distribution of income. *Journal of Economic Modeling*, 9 (32), 1-23.
- Ahangari, A., and Khorramzadeh, A. (2012). Investigating the Effect of Changes in Economic Structure on Iran's GDP: with Emphasis on Labor Production, Exports and Productivity. *Quarterly Journal of Quantitative Economics*, 9(1), 67-85. (in Persian).
- Ahmadi, M., falahati, A., & Delangizan, S. (2020). Dynamic study of regional inequality transfer in Iran (Case study: Iranian provinces). *Quarterly Journal of Quantitative Economics*, 17(1), 85-119. (in Persian).
- Aiginger, K. (2001). Speed of change and growth of manufacturing. M. Peneder et al., *Structural Change and Economic Growth*, WIFO, Vienna..
- Beheshti, M. B., Mohammadzadeh, Q., Parviz, K. (2017). Structural Changes and Income Inequality in the Provinces of Iran. *Regional Planning Quarterly*, 8(30), 1-14. (in Persian).
- Chenery, H. B., Srinivasan, T. N., Schultz, T. P., Behrman, J. R., Strauss, J., Rodrik, D., & Rosenzweig, M. R. (Eds.). (1988). *Handbook of development economics* (Vol. 4). Elsevier.

- Chenery, H. B., & Taylor, L. (1968). Development patterns: among countries and over time. *The Review of Economics and Statistics*, 391-416.
- Cortuk, O., & Singh, N. (2011). Structural change and growth in India. *Economics Letters*, 110(3), 178-181.
- Diao, X., Rattsø, J., & Stokke, H. E. (2006). Learning by exporting and structural change: A Ramsey growth model of Thailand. *Journal of Policy Modeling*, 28(3), 293-306.
- Diao, X., Kweka, J., & McMillan, M. (2018). Small firms, structural change and labor productivity growth in Africa: Evidence from Tanzania. *World Development*, 105(3), 400-415.
- Elhorst P.(2010). Spatial Panel Data Models. Handbook of applied spatial analysis. Edited by Fisher, M.M, Getis, and A. Netherlands: Elsevier Science Publishers B.V.
- Elhorst, J. P. (2014). Spatial panel data models. In *Spatial econometrics* (pp. 37-93). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Fagerberg, J., & Verspagen, B. (1999). Modern Capitalism in the 1970s and 1980s. In *Growth, employment and inflation* (pp. 113-126). Palgrave Macmillan, London.
- Gabardo, F. A., Pereima, J. B., & Einloft, P. (2017). The incorporation of structural change into growth theory: A historical appraisal. *Economia*, 18(3), 392-410.
- Herrendorf, B., Rogerson, R., & Valentinyi, k. (2014). Growth and structural transformation. In: Aghion, P., Durlauf, S. (Eds.), *Handbook of Economic Growth*, 1st ed. North Holland, Amsterdam, New York, pp. 855–941 (Chapter 6).
- Kongsamut, P., Rebelo, S., & Xie, D. (2001). Beyond balanced growth. *The Review of Economic Studies*, 68(4), 869-882.
- Kuznets, S. (1993). *New Economic Growth*. Translated by Gharabaghian, Tehran: Rasa Cultural Services Institute (in Persian).
- Lesage, J., (2009). *Space Economics Theory and Techniques in Software .MATLAB Translation*: Seyed Abdolmajid Jalaei et al. Tehran: Noor Alam Publications (in Persian).
- LeSage, J. P., & Pace, R. K. (2014). The biggest myth in spatial econometrics. *Econometrics*, 2(4), 217-249.
- Maddison, A. (1987). Growth and slowdown in advanced capitalist economies: techniques of quantitative assessment. *Journal of economic literature*, 25(2), 649-698.
- Moshiri, S., Altaji, E. (2009). The Effect of Structural changes on the Economic Growth of Newly Industrialized Countries. *Iranian Economic Research Quarterly*, 12(36), 85-113 .(in Persian).
- Nishi, H. (2016). Structural change and transformation of growth regime in the Japanese economy. *Evolutionary and Institutional Economics Review*, 13(1), 183-215.
- Peneder, M. (2003). Industrial Structure and Aggregate Growth. *Structural Change and Economic Dynamic*, 14(3), 427-448.
- Qarnjik, M., and Esfandiari, M. (2018). The Role of Structural Change in Stimulating Economic Growth in OPEC member countries. *Applied Economics*, 8(1), 60-74. (in Persian).
- Sharifi, N., and Hosseinzadeh, R. (2016). The Effect of Exports between Regions on the Growth of Regional Production: a Case Study of Golestan Province and other Regions using Two-region Data-output Analysis. *Journal of Economic Modeling Research*, 24(2), 123-146. (in Persian).
- Shahbazi, K., Rezaei, E., and Hamidi Rozi, D. (2014). Study of Economic Convergence of Member Countries of ECO Economic Cooperation Organization: panel Spatial Economics Approach. *Quarterly Journal of Business Research*, 74(4), 155-196. (in Persian).
- Syrquin, M. (2012). Two approaches to the study of structural change and economic development: Kuznets and Pasinetti. *Structural Dynamics and Economic Growth*, 1(2), 69-87.
- Szirmai, A. (2009). *Industrialization as an engine of growth in developing countries*. Georgia Institute of Technology.
- Vu, K. (2017). Structural Change and Economic Growth: Empirical Evidence and Policy Insights from Asian Economies. *Structural Change and Economic Dynamics*, 41(3), 64-77.
- Wang, C., Zhang, X., Ghadimi, P., Liu, Q., Lim, M. K., & Stanley, H. E. (2019). The impact of regional financial development on economic growth in Beijing–Tianjin–Hebei region: A spatial econometric analysis. *Physica A: Statistical Mechanics and its Applications*, 521(3), 635-648.